BESKOW. B v.

Dagens händelser

af B. v. Beskow.

DAGENS HÄNDELSER,

bedömde af en Landtman.

af. Bernhard v. Beskow

Les prejugés, ami, sont les rois du vulgaire.

Voltaire.

UPSALA,
tryckt hos Sv. P. Leffler.
1838.

Sedan de dimmor hvarmed Fanatismen å ena sidan, och farhågan för den råa styrkans välde å den andra, sökt kringsvepa den sednaste tryckfrihets-aktionen, börjat försvinna, och en eller annan sansad röst omsider börjat förnimmas bland sorlet af motsatta partier, kan det vara tid äfven för dem, som vistas något aflägse från skådeplatsen, att uttala en åsigt, den må sedan gälla hvad den kan. Ett faktum är det af gammalt, att vissa föremål, deribland stridiga opinions-yttringar, bedömmas säkrast af en lugn åskådare, som i tvisteämnet ingen del äger, således hvarken har att vinna eller förlora mer, än hvad som kan belöpa sig på hvarje samhälls-medlem. Altså till saken.

De stilla i landena, hvilka för det helas sammanhållning och bestånd betyda mera än man tror, hafva länge ogillat tryckpressens sednare utsväfningar, anande deraf en brytning, antingen till följe af en ohejdad inverkan på tänkesätten från ett ringa antal författare, hvilkas åtminstone synliga motif för mången tycktes förnämligen vara en underhållen, om möjligt ökad, afsättning af dagblad och ströskrifter; eller till följe af den reaktion mot nämnde inverkan, som den till skipande af ordning, lugn och rätt betrodda StatsMakten kunde anse sig böra, i så fatta omständigheter, vidtaga. Vi betvifle, att någon fördomsfri åskådare af händelsernas gång bestrider denna utgångspunkt för de sednaste tilldragelserna inom tryckfrihets-området. Men samma lugna åskådare, som för nå-

gra veckor sedan skakade hufvudet åt de alltmer bröstgänges gående anfallen från den ryktbare brochyr-författaren och hans kommentatorer, skakade kort derefter hufvudet vid de åtgärder, som till deras hämmande förmärktes.

Första frågan var naturligtvis den, huruvida allmänna tänkesättet erhållit tillräcklig och mognad kännedom af de för lugnets och sedernas vänner oroande förebud, som lågo i den mindre och mindre tyglade anfalls-pressens järtecken. Det är icke utan, att ej denna erfarenhet var på god väg. Om än äfven sjelfva de så kallade loyala funnit, att mycket i Administrationen kunde vara annorlunda, fruktade de dock ännu mer anfalls-pressens ytterligare framskridande, helst det visade sig temligen klart, att frågorna öfverflyttat sig mer och mer från sakernas till personlighetens område, och att således den offentliga diskussionens gång, ifrån att hvälfva sig kring någon *åtgärd*, med dess ingripande följder, begynte med en förkastelsedom öfver den *person*, som innehade en *plats*, hvarifrån en dylik åtgärd *berättades vara å bane*, eller åtminstone *kunde vara att förmoda*. Så snart den offentliga öfverläggningen antagit denna karakter, är den redan omöjlig. Att i tusendetals dagblads-numror och flygskrifter påbörda sina motståndare allt det dåliga, som kan ligga inom uppfinningens område, och att innan derpå ännu är svaradt stå tillhands med mångdubbelt nya anklagelser, är ingalunda hvad Engelsmannen i sin parlamentariska stil kallar *fair play*. Öfvertygelsen derom var äfven, enligt hvad uppmärksamme betraktare tyckte sig varseblifva, temligen allmän. Den verkställande maktens organer — ty några sådana måste den väl anses äga — tego, om af villrådighet eller föresats, tilltrodde man sig på förhand ej afgöra.

Men nu älskar den sansade delen af folket verkligen ej, att se ett laglöst öfverflyglings-system, det må komma från hvad sida som helst. Fördelen af en sådan opinion var otvifvelaktigt här på de angripnas sida. Dertill kom, att anfallspressens hugg redan en längre tid varit fjerran ifrån att tilldelas endast de så kallade "maktägande." De hade redan äfven blindvis fallit på de förnämsta inom litteratur och vettenskap, inom samhällslif och medborgare-förhållanden, ja äfven det enskilta lifvet var ingalunda fridlyst, om genom dess blottande skadeglädjen eller hånlöjet kunde tillfredsställas. Någon hvar började förmärka, att liksom man i andra länder nödgas i enskilta meddelanden, vare sig i tal eller skrift, alltid erinra sig Inquisitionens tillvaro, så nödgades man nu äfven i det konstitutionella och fria Sverige, i ett samtal mellan fyra ögon, eller i en biljett till en vän, erinra sig, att detta samtal, eller denna biljett, följande dagen kunde stå tryckt i en tidning, eller i en brochyr, hvilket stundom kunde kompromettera den enskilte lika mycket som en skrapa af polisen, och ofta ännu mer; att liksom i "lejon-gapen" i Venedigs statsfängelser inkastades anonyma anklagelser, hvilka ej behöfde bevisas, en enskilt ovän här kunde inkasta namnlösa angifvelser i en öfver hela landet spridd tidning, mot hvilkas väl beslöjade hänsyftningar intet annat svar gafs, än en tystnad, som af de för personer och förhållanden främmande vanligen ansågs såsom ett medgifvande; att om man som embetsman, domare, juryledamot, eller något dylikt, råkade misshaga en tidningsutgifvare, brochyrförfattare, eller någon af dess vänner, man kunde vänta se sitt porträtt annonseradt i en samling ökända eller borgerligen döda personers, sitt namn inmängdt i slagdängor för dagen, eller upptaget i annonser, som inom tryckfrihets-området efterträdt de fordna skampålarnes; samt att följaktligen en förbrytelse emot

den herrskande tryckpressen var i ett så kalladt fritt samhälle ungefär detsamma, som i ett despotiskt land ett brott emot sjelfherrskaren, alldenstund den sednare straffar en enskilt man med t. e. landsflykt eller Siberien, hvaremot journalisterna straffa honom medelst att göra hans land och ställning odrägliga för honom genom schavottering och moralisk tortyr; Sjelfherrskaren förhindrar den misshagliga Embetsmannens fortkomst förmedelst maktspråk, men tryckpressen genom att så ofta öfverhölja honom med skandal och åtlöje, att han nödgas begära såsom en nåd af sin Öfverhet, att ej genom någon vidare befordran eller utmärkelse blifva föremål för stegrade anfall. Man ser, att despotismen i Kejsar-mantel eller dagblads-kläder är sig temligen lika. Napoleon lät skjuta Bokhandlaren Palm, som sålt en för honom obehaglig brochyr; Grevesmöhlen skröt deraf att han, med sina brochyrer och tidningar, lagt fyra af sina motståndare i grafven.

Denna sammanfattning af den otyglade pressens skuggsida är mörk, men vi uppmana hvem som helst, att bevisa grundlöshet eller öfverdrift deri. Att här ej åter upptagas ljuspunkterna af den goda pressen — hvaraf vid ett annat tillfälle torde ådagaläggas, att Sverige dock haft mindre, än jemförelsevis något annat land — har sin grund deri, att vi här företrädesvis måst angifva den ställning i folkets oförvillade tänkesätt, som de administrativa Auktoriteterna ägde, då de trodde lämpligt börja en reaktion mot ett skriftställeri, som onekligen i sin grund är fördömligt.

Var tidpunkten rätt vald? — Frågan kan besvaras ur trenne synpunkter, nemligen den juridiska, den politiska och en sammansatt politico-juridisk. För den ensamt juridiska tillämpningen är tiden alltid inne, då lagen handlar i sin anda och kraft. Detta hade fullt ut kunnat ske,

med ett något förändradt tillvägagående, hvarom mera framdeles. Men då vår tryckfrihetslag onekligen har så många brister; då det är en ostridig sanning, att ett korrektif af kaution och förhöjda penninge-böter *) — i stället för en fruktlös indragnings-makt och olämpliga straffbestämmelser af fängelse, landsflykt, o. s. v. — i främsta rummet erfordras för att bringa pressen i den ställning, hvaruti den i andra länder befinner sig, och då för tillvägabringandet af en sådan åtgärd allmänna tänke-

*) I Frankrike uppgår kautionen för utgifvandet af en politisk tidning till — om vi rätt minnas — 100,000 Francs, hvilken efter en indragning måste förnyas, under afvaktan att bötesbeloppet för förseelsen bestämmes, hvarefter kautions-summans behållning återställes. Böter kunna gå till 20,000 Francs och derutöfver. De äro ofta förenade med fängelse. I en politisk fråga t. e. undviker domaren gerna att begagna den utvidgning för fängelse-straff, som lagen medgifver. Han fäller t. e. till 3 månaders fängelse och 10,000 Francs böter, hvilka sednare dock ofta, genom svårigheten att anskaffa dem, kunna svara emot bysättning för half lifstid. I sednaste Tryckfrihets-aktionen dömdes den anklagade, Hr Laity, till 10,000 Francs böter och 5 års fängelse, samt uppsigt af Polisen för lifstid. I Belgien äro kaution och höga böter äfven de egentligen återhållande medlen mot tryckfrihets-missbruk, ehuru fängelse-straff äfven, liksom i Frankrike, tillämpas. Men Belgiska tryckfrihets-domstolen har en ytterligare latitud. Han inskränker, om han så pröfvar skäligt, straffet icke ensamt till Tidnings-utgifvaren, men han inbegriper deri äfven författaren af den åtalade artikeln, såsom medvetande och delaktig af handlingen. I Sverige kostar, som bekant, tillståndsbrefvet för en tidnings utgifvande *intet*, och högsta böterna äro 100 Rdr, hvilka för en tidning med 20 à 30,000 Rdrs afkastning äro så mycket obetydligare, som en indragning, eller aktion, vanligen i ökadt prenumerations-belopp mångfaldigt ersätter kostnaden för ny ansvarig utgifvares anskaffande och för bötesbeloppet. Den enda rimliga tariff för böter i Svensk Tryckfrihets-lag vore värdet af ett visst antal prenumerations-sedlar, t. e. högst 10 procent af års-prenumerationen. Högsta bötesbeloppet för en af småtidningarne, — hvilka kunna äga 400 prenumeranter, à 5 Rdr, — vore då 200 Rdr. För ett blad med 4000 prenumeranter, à 10 Rdr vore åter högsta bötesbeloppet 4000 Rdr. — Man invänder, svårigheten att kontrollera dylika inkomster. Visserligen kan man det ej på runstycket; men af det antal tidnings-numror, som stämplas, samt af det antal numror, som aflemnas i försäljningsbodar och på Posten, äfvensom af den taxerings-summa för tidnings-inkomst, hvartill utgifvaren uppskattas, har man åtminstone grunden för ett minimi-belopp, som ej så mycket torde skilja sig från det rätta.

sättet måste förvissas om den sanning, att närvarande tryckfrihets-författning ej lemnar andra alternativer, än att antingen handlöst öppna fältet för både offentliga och enskilta anfall, eller också använda straffbestämmelser, som dels ej träffa föremålet, dels väcka en motsatt sinnesyttring med den, hvilken med hvarje laglig beifran bör afses; då hade, enligt vår tanka, ett vidsträcktare politiskt förutseende bordt gifva vid handen, att ett högre — eller en genomgripande förbättring af vår tryckfrihetslag — var förmer, än ett tillfälligt hämmande af missbruk, som troligen innan kort smyga sig andra vägar till samma mål.

Är denna förutsättning grundad, så följer deraf som korollarium, att man ur politisk synpunkt troligen handlat mera förutseende, om man till ett blifvande Riksmöte fördragit, hvad man i alla fall, under nuvarande tryckfrihets-förhållanden, lärer till det mesta få fördraga, af dagblads-pressens okynne och förvillelser; hvaremot man, på grund af en sådan faktiskt ådagalagd vapenlöshet, i *lämpliga* korrektiver för det kringgripande ofoget, bordt med temlig visshet kunna påräkna den upplysta och sansade delens af den fosterländska lagstiftningen medverkan, att deremot sätta en gräns medelst de enda i vår tid passande och derföre äfven i andra konstitutionella länder antagna band: *Kaution* och *höga böter*. Så som sakerna nu stå, är det klart, att hvarje aktion mot anfalls-pressen lemnar densamma ny landvinning på sitt fält, ty beklagligen tyckas i vår tryckfrihets-lag — med undantag af bötesbeloppen från 33: 16. till 100 Rdr, hvarför dock, såsom bekant, flerdubbel ersättning fås i extra-numror och nya prenumeranter — ansvars-bestämmelserna vara tillkomna endast för att reta, utan att återhålla. Anfalls-bladen kalla denna lag "orimlig" och "förquäfvande all yttrande rätt." Det skulle blifva interessant att se, i hvilken

punkt de ville medgifva ändring, i händelse någon sådan sattes i fråga *).

Detta är den sednaste tryckfrihets-aktionen, sedd från dess rent politiska synpunkt. Den politico-juridiska är ej mindre vigtig, och att Lagstiftaren ursprungligen förutsatt en sådan i alla tryckfrihets-frågor, synes bäst deraf, att det är HofKanslern (Utrikes StatsMinisterns sjelskrifna vikarie) som äger initiativet, i egenskap af på en gång statsman och rättskipande embetsman. Men nu är det svårast af allt, att rätt rubricera ett mål. Dertill är ej nog att se, om en del af handlingen möjligen kan lämpas till ett lagrum, som man tror böra användas. Hela målets omfattning, med alla dess utgreningar och följder, måste ligga i rubriken, liksom växten i sitt frö. En utan djupare förutseende vald rubrik flyttar vanligen frågan på ett helt annat fält, än der man vill hafva den utagerad, och man får sedan, under sakens fortgång, förnimma hufvudföremålet vara eller hafva blifvit ett helt annat, än det man sjelf uppgifvit och hvarvid man vill fasthålla sig. Så äfven här. Sjelfva rättsfrågan blef för allmänna omdömet snart sagdt i första ögonblicket, ge-

*) I opinions-väg äro alla tryckfrihets-aktioner bestämdt förfelade. Det är äfven derför man i andra länder, der tidningspressens natur är bättre utforskad än hos oss, tagit regress till det materiella, h. e. böter. Vi nämnde, att man blott förlorar i opinionsväg, och man gör det äfven der man borde *tyckas* vinna. Hvem erinrar sig ej t. ex. den både enskilt och genom dagblad i åratal utbredda opinion, att Regeringen ej *vågade* låta åtala "Skildringarnes författare", emedan han vore i besittning af "politiska hemligheter" genom hvilkas yppande han, när han ville, kunde störta flere af de mest betydande i Staten. Sjelf lät han påskina, att "Vederbörande finge skylla sig sjelfve", om de, medelst att reta honom, fingo mer afslöjadt, än för dem kunde vara rådligt. Det borde således tyckas, att åtminstone *den* vinst återstod af aktionen, att hafva löst sig från ofvanstående misstankar? Men hvem talar nu derom? Tänker man sig åter åtalet ogjordt, så framstår äfven det gamla spöket: Styrelsen är så *svag*, flera af dess organer hafva så "spelt under täcke med C.", att han "ensam i Sverge" får säga hvad han vill. —

nom åtalets riktning och pressens bearbetande, ej mer huruvida det åtalade stället var straffbart, men huruvida den *persona moralis*, som benämnes Konselj, jemväl innesluter Statens Öfverhufvud, eller icke. Detta var en så mycket kinkigare punkt, som enligt en hos Massan inneboende instinktlik föreställning, "Herrarne" gerna vilja dela makten med Kungen, hvilken blinda instinkt, genom derpå beräknade Dagblads-uppsatser, nu äfven vederbörligen bearbetades, och man kan derför beräkna, att mången med fullkomlig likgiltighet och kanske afgjord motvilja för "Skildringarnes" författare, blott af medfödd tillgifvenhet för det Kongl. Prerogativet, ogillade en åtgärd, som under andra former mottagits med instämmande. Å andra sidan deducerade Åklagare-makten sin åsigt, att Konungen ej kan afkläda sitt majestät och sin personlighet, då Han träder in i Konseljen. Derom har nu tvistats med och mot, och kommer ännu troligen länge att tvistas, å ömse sidor, med mer och mindre klar logik och bindande bevisning.*) Det gifna resultatet är emellertid, att frågan, såsom nyss anmärktes, blifvit flyttad på ett annat fält och att *corpus delicti* förvandlats till bihang, i stället att vara hufvud-föremål, hvartill, i sin ordning, domstol, jury och åklagare blifvit af anfalls-pressen upp-

*) Bland annat har man framkommit med den besynnerliga sats, att det är endast Konungens *enskilta person och handlingar*, som böra hållas i helgd, ej hans *offentliga*. Men hvari ligger grunden till *Rådgifvares ansvarighet*, stadgad genom särskilt lag, om ej deri, att bevara Konungens offentliga person från allt klander? — Hvarför bjuda konstitutionella former tadlets ställande *ensamt* mot rådgifvaren, om *Regentens* handlingar kunna klandras lika väl? — Tvertom falla Furstens handlingar som *enskilt* man inom kathegorien af medborgares. Han kan t. ex. såsom egendoms-innehafvare blifva stämd, förlora sin process o. s. v., och sådant äfven i den mest absoluta monarki (såsom händelsen var i processen mellan Fredrik den store och Mjölnaren). Men olyckan af vårt politiska skriftställeri är verkligen, att det mesta skrifves för att förvilla, och högst obetydligt för att ensamt upplysa.

höjde, och man tager i denna sak ej vidare till orda, utan för att antyda de af vederbörande måhända ej så noga i beräkning tagna slutföljderna, såsom *principium* & *fons*.

Om åter, för att i sammanhang härmed öfvergå till den juridiska tillämpningen af frågan, åklagaremakten, i stället för slik *modus procedendi*, hade till en början fästat uppmärksamheten derå, att man af en fördragsamhet, hvilken i offentligt tryck blifvit stämplad såsom politisk fruktan för författaren, låtit under flera år opåtaldt fortgå det skriftställeri, som uppenbarat sig i ”*Skildringarne*,” i ”*Portföljen*,” i ”*Bref om ställningar och förhållanden*,” m. fl. dylika skrifter; men att då denna eftergifvenhet, i stället att föra till sans, snarare uppmuntrat andra att beträda samma bana, såsom exemplet med den ”*röda*” och den ”*marmorerade boken*” nogsamt bevisade, och man således kunde emotse ett för samhällsordningen, för embetsmanna-myndighetens anseende och för enskiltes lugn vådligt urartande af tryckfriheten deraf blifva en gifven följd, återstod intet annat medel, än att på en gång åtala de trenne brefven, hvilka utgöra ett i följd utgifvet arbete, samt särskilt de tvenne andra i samma anda, om än med vida mindre skicklighet, författade ”röda” och ”marmorerade” böckerna. Nu riktades första aktionen mot en af de sednare; man uppsköt och liksom sökte undvika åtalet mot skaparen af denna skriftställare-art, hvilket genast i allmänna tänkesättet ej gaf det begrepp om princip-mässighet och kraft, som man alltid önskar finna hos lagarnes verkställare.

Tryckfrihets-lagen stadgar i allmänhet, att man hos en författare bör dömma mer efter *andan*, än efter *bokstafven*. Ordalagen äro, att man vid pröfningen af en skrift ”alltid mer må fästa sin uppmärksamhet på *ämnets* och *tankens* än på *uttryckets* lagstridighet, på skriftens

åsyftning, än på *framställningssättet.*" Det var således här på "*ämnet*" och "*åsyftningen*" af de trenne brefven, som Jury'ns uppmärksamhet skulle fästas. Samvets-domstolen skulle yttra sig, huruvida författarens skrifter ej *åsyftade störandet af förtroende mellan Regering och folk, förringandet af Öfverhetens anseende, angrepp mot enskilta medborgare* samt *smädliga*, ehuru under en lånad yta dolda, *hänsyftningar mot hvad Staten borde äga mest upphöjdt och heligt.* Tvifvelsutan hade det varit svårt att finna en Jury, tagen i hvad medborgare-klass som helst, hvars pluralitet ej, under en sådan rubrik af målet, fällt författaren *). Resultatet hade då varit det-

---

*) Dagl. Allahandas Utg. Hr Dalman yttrade på Riddarhuset, den 18 December 1834: "Äga vi ej i dessa dagar exempel uppå en s. k. historisk skrift (neml. *Skildringarne*), hvilken ofta under ironiens och det öfverdrifna berömmets yta gömmer den djupaste smädelse emot samhällets högsta personligheter, utan att den är åtkomlig af någon domstol i verlden, som måste vara skyldig dömma efter orden och bokstafven och icke efter *åsyftningen*, det åter en *Jury*, såsom representant af det allmänna tänkesättet, både kan göra och äfven gör, äfven i länder med den mest utbildade tryckfrihet." — Huru, efter ett sådant offentligt yttrande i en juridisk princip-fråga, förklara att opinanten, i en alldeles likartad fråga, nu åter i sin tidning vill ovilkorligen tillförbinda Jury'n, att dömma *efter bokstafven?* Men denna tvetalan må gå. Ett vida bedröfligare exempel är det systematiskt utbildade anfalls-krig, som pressen fört och förer mot Jury-män, hvilkas omdömen publicisterna ogilla, och hvilket Hofkanslers-Embetet låtit i nära 30 år ohejdadt fortgå. Skall någon *verklig* Tryckfrihet vara tänkbar, (ej blott en sådan som är tidningarne behagligast,) så måste Jury'n vara *fridlyst.* Med den största möjliga yttrande-rätt, såsom i England, har man ej ett enda faktum att någon der vågat klandra de "*Edsvurnes*" domslut, det må ha varit aldrig så skiljaktigt från *allmänna opinionen.* Här åter ser man *tota die* icke blott Jury'ns sammansättning, men de enskilta medlemmarnes personlighet, så tillsägandes dissekeras och framläggas för allmänheten. Och ändå vill man hafva en Jury *oberoende*, och ändå vill man hafva en *fri yttrande rätt?* —

I Juridisk mening är hvarje handling *laglig*, när *lagens former* äro iakttagna. Justitie-Ombudsmannens åtal mot Svea Hof-Rätt måste, för en *oberoende* (äfven af opinions-makten) och sjelftänkande jurist, altså snarare förekomma som ett litet *sauve qui peut* i den allmänna stormen. Vi vilje ej uppehålla oss vid det stöd för åtalet, att olika meningar uppstått i domstolen, hvar-

samma som nu, men man hade undvikit att sätta Domstol och Jury i ett förhållande som ovilkorligen skulle af anfalls-pressen begagnas, såsom nu skett, ehuru man å andra sidan kan säga, att äfven nu proceduren varit efter Svensk Lag och att åklagare-makten användt sina prerogativer, hvilket ej bör vara densamma förment, då anfalls-pressen oaflåtligen begagnat *sina*. Men man förbiser härvid den i politiskt hänseende väsendtliga omständighet, att makten alltid förlorar i anseende, då den går en biväg, i stället att gå öppet och rakt på målet, och att finasserier väl kunna göra god effekt enskilta emellan, men misskläda en Statsmakt betydligt.

Att åter anfalls-pressen ej förstått ännu klokare — d. v. s. med ett mera på framtida resultater verkande vis — draga vinning af sin för ögonblicket öfvermåttan

---

vid Just. Ombudsmannen sluter sig till minoriteten, ty då kan hvart tredje, fjerde domstolsbeslut bli föremål för aktion. Vi hålla oss blott vid hufvudakten, 1777 års Konungabref. Att det sedan år 1809 tillämpats, kan ej förklaras annorlunda, än som en gammal slentrian; ty först förbjuder Tryckfrihets-lagen åberopandet af andra lagstadganden i tryckfrihets-mål, än de, som befinnas uttryckligen uppgifne, och 1777 års bref finnes ingenstädes i Tryckfrihets-lagen åberopadt. — Det är ett Konunga-bref, sådant Gustaf III och Schröderheim kunde utfärda efter behag den ena dagen och upphäfva den andra. Att det under *absolutismens* tidehvarf ägde kraft och verkan, är ganska naturligt, men att det, *sedan 1809 års Regeringsform blifvit besvuren*, ännu blifvit ansett såsom ägande kraft och verkan af lag, kan, som sagdt, ej annorlunda förklaras, än att då det nya stats-skickets män fått sin grundlag i ordning, styrde de dock, hvar sig göra lät, efter de gamla formerna. De hade eljest vid det första mål af ifrågavarande beskaffenhet, som företedde sig, bordt statuera den i hvarje konstitutionellt samhälle antagna princip, att Konungen *ej äger* bestämma, huruvida *lagen* skall verka, eller icke. Han kan gifva *Nåd:* det är Hans obestridliga prerogativ; men först sedan saken är inför domstol utagerad, icke i förväg. Ur denna synpukt är den af Justitie Ombudsmannen nu inledda aktion högst interessant, och man bör förmoda, att Högsta Domstolens Ledamöter ej af de många bi-omständigheter, hvarmed detta mål är besväradt, eller af de, i vår tanka ej med Konstitutionell Lag öfverensstämmande prejudikater, som förefinnas, ett ögonblick förlora sjelfva rättsfrågan ur ögnasigte.

gynsamma ställning, ligger i dess individuella beskaffenhet hos oss, hvilken icke äger någon tillstymmelse af likhet med hvad man i andra länder förstår med oppositionspress. Vi vilja med några ord närmare förklara vår mening.

Hvarje utländsk politisk tidning representerar ett visst, icke blott i politiskt och moraliskt, men jemväl i materielt och industrielt hänseende betydligt medborgerligt interesse; står och faller med dess principer. Deraf har man sett äfven de mest ansedda af dylika blad, såsom t. ex. *the Thimes* och *Journal des Debats*, vara ömsom oppositionens, ömsom ministèrens organ, utan att derför sjelfve afvika från *sina* principer. I samma mån *la force des choses* bragt deras åsigter in i Kabinettet, hafva de stridt för dem i Styrelsens leder, och när motsatta åsigter vunnit öfverhand, hafva de för samma principer kämpat emot den nya öfvermakten, d. v. s. utgjort opposition. Grundprincipen för deras tillvaro är, såsom nämndes, att de representera ett *verkligt* stort och lefvande *medborgerligt interesse.* Derför äro de äfven sannt *fosterländska*; de inskränka sig ej till ett tomt, betydelselöst klander af styrelsens åtgärder; men de säga hvad som *bör* göras och *huru* det bör göras, (ty hvardera partiet, ministèr och opposition, kan der i sina leder räkna omkring hälften af notabiliteter i stat, vettenskap och industri); om de segra, stå de ej på bara backen med några fraser, ty de äga bland sig af Nationen erkända och uppburna män, hvilka ögonblickligen inträda i den administrativa verkningskretsen, och programmet af de principer, som skola följas, ligger på förhand i deras förut utvecklade politiska verksamhet.

Jemför man nu vår så kallade "fria press" med andra konstitutionella länders, så är olikheten i ögonen fallande.

Hvilka *principer* egenteligen vår s. k. oppositions-press, allt sedan år 1809, bekänt; hvilka nyttiga, *verkställbara förslag* den bragt å bane, och hvilka offentliga *män* den uppammat, för att, i händelse desse organer kommo till styret, förbättrande ingripa i ärendernas gång, — torde för mången icke vara så lätt att säga. Visserligen har Oppositionen, under nära trettio år, tidt och ofta anmärkt princip-löshet hos Styrelsen och bristande skicklighet hos dess embetsmän; men samma frånvaro af bestämda grundsatser och af högre förmåga hos de ledande, synes hafva vidlådit Oppositionen sjelf, och i denna omständighet lärer grunden få sökas, hvarför, hvad än de upplyste och opartiske af Nationen kunnat hafva att anmärka emot vissa styrelse-åtgärder och vissa embetsmän, ingen ministèr-förändring hos oss på 30 år kunnat tillvägabringas, — ett förhållande, som varit utan exempel i en konstitutionell stat. De, som förvexla orsak och verkan, förmena, att blott en ministèr-förändring timade, skulle allt snarligen erhålla ett förbättradt skick; men de åter, som blicka genom ytan till grunden och ej förblanda sak med namn, se sig oroligt om, hvilka de män måtte vara, åt hvilkas förfarenhet man vill förtro vården af det sålunda ledigt vordna stats-rodret, och sedan man mönstrat dem, deras principer och offentliga bana, har pluraliteten småningom jemkat sig till den öfvertygelse, att det ej *brådskade* med ombyte af personal, emedan man vet hvad man har, men icke hvad man får, — ett utslag, som innebär den svåraste kritik mot Oppositionen.

Oppositionens egen karakter skulle naturligtvis återspeglas af dess organ, med det nu sjelftagna namnet "fria pressen," och i ännu bjertare mån, sedan de män, som fordom lemnat både upplysande och gagnande bidrag till oppositions-tidningarne — en Schwerin, Ankarsvärd, Ze-

nius, Richert, Stenhammar, m. fl. — bortgått, eller afbrutit deras förbindelser med Dagblads-instituterna. De "ledande artiklarne" hafva sedan nästan uteslutande bestått af det utifrån lånade troll-ordet "reform!" — "reformera!" — men *huru* allt skall reformeras, hvilka *personer*, som skulle verkställa reformerna, det har man ej så noga fått veta, och derför stå också sakerna, som de stå. Detta är dock icke allt. Man har verkligen, genom att under åratals tomma och fruktlösa rop på "reform" uttrötta Nationen, väckt snart sagdt en sådan afsmak för saken, att om äfven en *verklig* Reformator skulle uppträda — hvaraf onekeligen göres *stort behof* —, har han till en början svårt att vinna gehör och ej förblandas med dem, som valt detta fältrop blott såsom en lösen för någon af dagens politiska opinioner. Det enda kännetecknet på en sann reformator är dock, att han börjar reformera *inifrån*, ej med fragmentariska lån af utländska *former*. I intet land lyckas *i längden* en reform, som ej utgått ur landets egna förhållanden. I England t. e., de moderna reformernas egentliga hemland — har man der någonsin *lånt* reform-begrepp från utlänningen? Engelsmannen känner för väl hvad reform betyder, för att gå så till väga *). Äfven i Sverige har man fordom sett statsförbättringarnes natur ur samma synpunkt, som nu i det tongifvande England. Gustaf I:s

*) Huru har t. e. Preussen, hvilket rike, i fråga om upplyst administration, erkännes som Normalstat, förhållit sig i afseende på Svenska Pommern? Ehuru denna provins, genom läge och andra förhållanden, varit sedan längre tider så närslägtadt med Preussiska Pommern, har Regeringen dock ej ansett sig böra införa den i Preussiska Pommern, liksom i hela Monarkien, gällande lag inom det fordna Svenska området, men välbetänkt lemnat detta land att styras efter gamla lagar och sedvänjor; och detta så mycket mer, som Preussiska Regeringen gjort den erfarenhet, att den nya Lagboken af 1794 redan visat sig i flera hänseenden icke svara mot sitt ändamål, hvadan denna reform nu åter påkallar en ny reform, nemligen ett återgående i flera fall till det gamla.

sätt att reformera stat, kyrka och representation, var intet aperi efter främmande mönster: han gaf yttre formen åt stats-elementerna efter deras inre lifsprincip. Sammalunda var förhållandet med de reformer af embets- och undervisnings-verk, som utfördes af Gustaf Adolf den Store; sammalunda det af Carl XI inrättade Indelningsverket, hvarigenom Sverige, långt ifrån att härma andra nationers militärväsende, erhöll den första National-beväring i Europa. Gustaf II Adolfs militär-kolonier i Liffland voro till den grad efter landets förhållanden afpassade, att man, efter att hafva förkastat dem, för att, som det heter, "följa med tiden", eller med andra ord, följa utländska föredömen, numera efter 200 år, nödgats åter upptaga dem, äfven såsom modell för andra distrikt med samma förhållanden. När åter Gustaf Vasa lät af sin Tyska Kansler Conrad v. Pyhy förleda sig att efter utländsk modell inrätta "*Regementsformen i Westergöthland — Medråd — Umridande Rotar*" — m. m. d., måste dessa "reformer" återkallas med snart sagdt allmän skandal, och när 1720 års Reformatorer, med Englands Parlament och Polens *pacta conventa* för ögonen, ville hos oss införa regeringen af "maktägande Ständer", planterade de blott ett frihets-träd utan rötter, hvilket Gustaf III, i detta fall vädjande fullkomligt till national-känslan, utan svårighet kullkastade. I allmänhet har Svensken — den rätta nemligen, sådan han ännu finnes i massan af Nationen — af ålder en hemlig motvilja för "utländska practiker", som bragt så mycket ofärd öfver landet, och under det han gerna låter säga sig och äfven kan hålla med om, att allt icke är så bra och att mycket kunde vara bättre, står han dock hellre fast vid det gamla, så snart han märker att man på alfvare vill komma med något nytt, som icke far och farfar haft, eller åtminstone grannarna

med fördel längre tid begagnat, i synnerhet om det nya kommer från utländningen*).

Under dessa ovedersägliga förhållanden är det klart, att en oppositions-press, som föga tillkännagifver annan lifs-princip, än ett ofta banalt, icke sällan i osmakligt gyckel framställdt klander af styrelsens förhandlingar; som ej representerar *bestämda medborgerliga interessen*, för hvilkas realiserande både *planer* och *personer* kunna uppgifvas; som i stället att ådagalägga reformers *praktiska* och *legala halt*, helst talar om "sympathier" och "antipathier"; som ursäktar misstagen af några på höft rekommenderade "goda, friska viljor", med att det var "illusioner"; som låter den så högst subjektiva känslan af enskilt vänskap eller motvilja diktera omdömen öfver offentliga saker och personer; och som, då botemedlen för verkliga brister skola uppgifvas, framkommer med några lånta halfförstådda utländska former och fraser, — det är klart, säga vi,

---

*) Den "fria Pressen" talar om att styra efter "sympathier," särdeles "massans," och att på detta sätt skola "reformer" lättast tillvägabringas. I statsfrågor äro dock "sympathier", efter vårt förmenande, de opålitligaste stöd.

Bland otaliga exempel vilja vi blott citera frågan om hållskjutsen. Huru har deröfver ej klagats; men försök att utbyta den mot Diligence-inrättningar öfver hela landet, och man torde få höra Bondeståndets "sympathier." — Straxt efter Ångbåtarnes första inrättning hos oss hörde man samma bönder, som förut jemrat sig öfver det hårda skjutstvånget, klaga öfver det intrång, Ångbåtarne, medelst passagerarnes borttagande, gjorde i deras rättighet att skjutsa. Månne en reform af Skrå-författningarne, hvarpå så högt yrkas, skulle taga sig bättre ut i sympathierna hos massan af Borgare-Ståndet? — En lämplig afknappning af Biskops- och stora pastoral-tionden eller förminskandet af de andliges öfvervigt i styrelsen af Undervisnings-verken, m. m. d., hvilka "sympathier" skulle det väcka hos Högvördige Ståndet? Högst af alla är dock ropet på representations-förändring. Men låt en sådan verkligen bringas å bane, och man kan vara viss, att alla fyra stånden resa sig opp deremot, — så litet är det tänkbart att "reformera" med ledning af "sympathier", hvilket år ut och år in varit den nya pressens lösen, — i sig sjelf en *contradictio in adjecto.*

att en oppositions-press, behäftad med dessa svagheter, den må i öfrigt kalla sig så "nationell" — "oberoende" och "fri" den behagar, ej kan äga den kraft, att motarbeta missbruk, inverka på Styrelsens gång och, der så påfordras, föranleda ombyte af embetsmän, som oppositions-pressen i andra konstitutionella länder. Mycket och af väsendtlig vigt hade den dock, just under den sista tiden kunnat uträtta, om den förstått sin ställning och framför allt varit af en annan natur. Beklagligtvis var sådant icke fallet, och det visade sig tvertom, att hvad som i andra länder ofta ersatt en klok och stark styrelse: en klok och stark Opposition — alldeles, intill de sista elementerna, saknades i Sverige. Vi äro nemligen så långt ifrån att misskänna värdet af en Opposition, såsom sådan, att vi anse den, uti en konstitutionell stat, af om möjligt ännu större vigt, än sjelfva styrelse-personalens sammansättning, emedan man uti alla fria länder ser en upplyst, kraftfull och ädel opposition med lätthet träda i ministèrens ställe, och då blifva ministèr i sin ordning, lemnande Nationen garantierna icke blott af de politiska och moraliska principer, som under en lång parlamentarisk bana blifvit utvecklade, men äfven stödet af de stora *materiella* och *industriella interessen,* hvilkas organer de varit; ty *en bloc* taget, är den färg af "taburett-" och "portfölj-jagt", som tidningarne velat gifva dylika transmutationer, endast en skylt för hopen: Canning, Brougham, Wellington, Peel, *) Casimir Per-

*) Vår "fria press" röjer liksom en feberkänning, då den omnämner en sådan "Tory", som Peel. Och likväl är det Peel, som mer än någon utfört de "reformer", hvarom Bentham och Mackintosh helst ordade. Så var det t. ex. Peel som år 1825, såsom StatsSekreterare, genomdref Jury-inrättningens reform, — följande året vigtiga förändringar af Kriminal-lagen, sammanfattade 200 gamla Parlaments-förordningar till ett helt, o. s. v. Den vigtigaste reformfråga under långliga tider i England, Katolikernas

rier, Royer-Collard och dylika män, som ömsom stått i ministèrens, ömsom i oppositionens leder, hafva på båda ställen, hvar efter sina orubbliga åsigter, endast varit ledare och uttryck af de principer, som för ögonblicket voro öfvervägande. Dessa principer åter voro något verkligt, i handling lefvande; ej ordlekar på papperet. Framträdandet af en upplyst och kraftfull opposition oroar numera ingen tänkande medlem af ett konstitionellt samhälle. Tvertom är det frånvaron af en dylik opposition och ännu mer det falska gycklet med dess lånta skepnad, (för hvilket den skygger tillbaka såsom lejonet för skråpuken i fabeln,) som oroar.

Och vi hafva här kommit till tvenne märkvärdiga slutsatser, nemligen att Sverige antingen har en oppositions-press utan opposition, (ty rop af missnöje är ej opposition, det är fronderi;) eller också att om en opposition gifves, den ej vill handla öppet med oppositions-pressen. Vid den skiljoväg af tvenne olika meningar, der vi sålunda befinna oss, äga vi uti den s. k. "fria pressens" eget beteende under de vigtigaste ögonblick, den ännu upplefvat, den säkraste ledning.

Var det af öfvervägande böjelse, (ty den som i hvardags-lag vädjar till massans "sympathier", skall i vigtiga

---

emancipation, på hvars utförande de "populäraste" ministèrer i 50 år fruktlöst arbetat, genomdrefs dock sluteligen äfven af en Tory, — Hertigen af Wellington. Hvarje skarpsyntare Engelsman vet äfven rätt väl, att så länge Statsmachin skall hvila, det vill säga folket vederquickas med dånande ord och deklamationer, väljes en Whig-Minister, hvars Tal utgör massans och de liberalas förtjusning; men då hjulet skall sättas i gång och man skall komma *from sounds to things*, anlitas en Tory's kraftfulla hand. Också är det praktiska Engelska folket ej så betaget af rädsla för en Lords eller Hertigs af Tory-partiet inflytande på de offentliga ärendena, som de liberala i andra länder, och det är ej osannolikt att snart åter en Tory-Ministèr, med Peel och Wellington i spetsen, aflösa den i handling föga genomgripande, men känslofullt ordande och med sympathetiskt bläck skrifvande filantrop-ministèr, som hos känslosamma Stats- och Mennisko-förbättrare väcka så ömma "sympathier."

ögonblick vädja till dess "passioner",) eller var det i medvetande af att ej äga ett sjelfmant stöd i den allmänt sansade och upplysta opinionen, hvilken ej yttrar sig med hurra-rop, hvisslingar och stenkastning, nog af: den "fria pressen" beträdde en bana, som hvarje oppositions-tidning i verlden, både för saken och för sitt eget anseende, skulle fruktat mest af allt; den vädjade till *massans känslor*, och det mest spridda af de fria bladen aftryckte till och med under värsta gäsningen: "upprors-sånger". Följderna voro lika lätta att förese, som att den "fria pressen", under den skepnad, hvari den sålunda uppträdt, skulle ohjelpligen tappa spelet såsom oppositions-organ, i sansad och fosterländsk mening; ty en opposition, som förtjenar namnet, vill naturligtvis, såsom hvarje annan politisk makt, verka uppifrån nedåt, och icke nedifrån uppåt. Den förvåning, som öfver en sådan brist på publicistisk urskiljning fattade hvarje sjelftänkande medborgare, kunde ej undgå bemärkas af Redaktionerna sjelfva: ett vacklande uppstod, och uppmaningarne ställdes något högre opp, till massan af Borgerskapet, att *inkomma med opinions-yttringar*. Detta var ett nytt misstag: det tillkännagaf, att vederbörande ej ansågo de påkallade opinionerna ännu så rätt för hand varande, att de ägde lif af sig sjelfva; de skulle först *väckas*. Men nu är folkets och tidnings-pressens ömsesidiga ställning alltid sådan, att folket gerna vill anse pressen såsom *sin* organ, men icke sjelf vara *verktyg* åt pressen. En sådan uppmaning, att komma pressen till hjelp, skulle naturligtvis göra en motsatt verkan hos dem, hvilkas opinion hade för ändamålet varit af hufvudsakligaste vigt, och den partiella opinions-yttring, som skedde, kastade snarare en sådan skämtsam dager öfver försöket att låta "Nationens röst" ljuda, att pressen sannolikt handlat klokast, om den med tystnad förbigått

densamma. Men här begicks det tredje stora kardinalfelet, genom att, med åsidosättande af alla legala former, få en Borgar-patrull förklarad såsom politisk makt i staten. Hvart ett sådant upphäfvande af alla samhälls-begrepp skulle leda, låg klart för en hvar. Emedlertid var den första till en förändring af sakernas ställning använda häfstången — den råa styrkans makt — bruten af väpnad hand. De sansade och sjelftänkande i samhället vände sig med afsky från det blodiga skådespelet af ett börjande inbördes krig, och beklagade, att man ställt sitt tal till de obildades passioner i ett ögonblick, då man framför allt borde vädja till de upplysta och mest ansedda medborgares i Staten tänkesätt och lugna, samt just derföre inflytelse-rika, omdömen. Hvarje inkastad fönsterruta har skadat den "fria pressen" mer, än tio indragningar hädanefter kunna gagna den. Om man kunde tillräkna de båda, som det vill tyckas på alfvare, af dagbladen så hårt ansatta Embetsmännen en Pitt's eller en Villèle's djupgående politiska kombinations-förmåga, skulle man misstänka dem sjelfva att hafva varit hemliga drifffjädrar till den fria pressens görande och låtande under de bemärkelserika dagarne, för att dymedelst vinna en fastare ståndpunkt och icke blott draga till sig den betydliga fraktion af allmänna tänkesättet, som ansåg den första reaktions-åtgärden intempestiv, men äfven i sin ordning kasta hufvudfrågan på ett nytt fält, der *quæstio an* icke vidare var, om man ägde yttrande-rätt, men rättighet till lif och egendom, i hvilket fall naturligtvis hvar och en, som äger något att förlora, hellre gör en koncession åt makten, än ser sig återförsatt i natur-tillståndets eller näfrättens tider.

Att frågan, genom den "fria pressens" brist på takt och hållning, sålunda kommit på ett annat och för den *verk-*

ligt fria yttrande-rätten högst olyckligt fält, låter icke neka sig. Våld och intolerans äro icke mindre förhatliga då de komma från gatan, än då de komma ur Polisbyråer. *Bruler — ce n'est pas repondre* — skref en gång Voltaire, då man i Genève bränt en af hans ströskrifter, hvaruti han gycklat med den fria Republiken. På samma sätt kan man säga, att stenkastningar och personliga förolämpningar, dessa sednare må ske handgripligen, eller med oljud och oquädins-ord, eller med skymf åsyftande porträtteringar och annonser, äro alltid klena skäl, i politik som i moral. De anlitas gemenligen ej, utan fastmer högeligen ogillas, af hvar och en, som känner sig vara fullt vuxen att kämpa för en god sak, och andra borde ej befatta sig dermed. Af den tystnad, som den s. k. "fria pressen" under den sednare tiden nästan oafbrutet iakttagit, i afseende på de egentliga vital-frågorna för tillfället, vill det synas såsom om den funne sig förhexad i en *cercle vicieux*, till hvars utgång den tappat ordet i det häftiga språng, hvarmed den hoppade in i trollkretsen. Å andra sidan lärer man väl ej heller underlåta, att snart framkasta något ämne, hvarigenom den åter kan arbeta sig derutur och komma in på den gamla farvägen, der det går så lätt, att med det oafbrutna upprepandet af "sympathier" och "reformer" upplösa begreppen af hvad som finnes, utan att man har något annat att sätta i stället. Den väsendtligaste uppgiften deremot, att blifva en oppositions-press af *Svenskt* skrot och korn (d. v. s. att veta och uttrycka hvad de mest upplyste och praktiskt förfarne män *i Sverige* tänka, känna och önska, i afseende på *hos oss* lämpliga och utförbara förenklingar och förbättringar af statsinrättning, af municipala och ekonomiska förhållanden m. m., hvilket tillgörande — vi upprepe det ånyo — icke får förblandas

med försöken att införa ett slags halflärda formskärings-försök, hvartill recepten, af de moderna upplysarne inom och utom dagbladen, hemtats utur utländska brochyrer och journaler, men hvilkas visdom ej halfvägs skulle uppväga det redbara af ett reform-förslag, upprättadt af en klok Svensk bonde, en bergsman, en häradshöfding, en kapten vid ett indeldt regemente och en prest, hvilka aldrig hört omtalas Jeremias Bentham och Say), denna uppgift, säga vi, att blifva organ för reformer, hvilka utgå från sjelfva roten af Svenska stats- och folk-lifvet *), lärer beklagtligtvis, vid den nuvarande så kallade "fria tryckpressens" natur och beskaffenhet, svårligen hädanefter blifva mera lättlöst, än hittils.

---

*) Någon frågade för flere år tillbaka en af våra dåvarande yppersta Landshöfdingar, af hvem han lärt att så väl styra sitt län. "Det har jag lärt af Svenska bonden", svarade han.